

EXPOSICIÓ

**GENER
MARÇ
2020**

quan el groc era negre

els trets de
**LA CUA
DE PALLA**

**Biblioteques
de Barcelona**

“Una nova col·lecció, la primera del seu gènere en llengua catalana, comença la seva esperançada trajectòria. Se’n diu La Cua de Palla, nom que ens ha semblat escaient perquè tots els criminals la hi tenen; sempre acaben per cremar-los-la. De vegades costa una mica, però això és convenient, si més no, entre les cobertes d’un llibre, car altrament no hi hauria història.”

MANUEL DE PEDROLO

“Tu vas fugent,
no ausas fer batalla:
por has de foch,
la coha tens de palla.”

ARNAU D’ERILL

PER QUÈ DE BUTXACA I NEGRA?

L'expressió «tenir la cua de palla» apunta a la culpabilitat d'algú: a no ser prou «aigua clara» i trobar-te en fals o sentir-te susceptible sobre que en algun moment caldrà pagar per aquesta culpa, real o imaginada («qui té la cua de palla, aviat se li encén», diu la dita). El nom, el va escollir l'escriptor Manuel de Pedrolo, primer director de la col·lecció policíaca engegada per Edicions 62 el 1963, un any després de néixer l'editorial. I pot ser una denominació poc clara, però és suggerent i remet al color groc donat al disseny, d'acord amb el *giallo* italià i combinat amb el negre de la *Série Noire* de l'editorial francesa Gallimard.

Manuel de Pedrolo i Xavier Coma són els dos grans directors de la col·lecció. La Cua de Palla és de gènere criminal i de butxaca per arribar a nous lectors i formar-los a llegir en català, amb la mateixa voluntat de democratització cultural

d'altres iniciatives d'aquells anys. Era de gènere i de quiosc, però també culta, i va publicar els millors autors d'arreu amb traduccions catalanes d'escriptors de prestigi. Valien totes les modalitats, deia Pedrolo: «des de la novel·la de suspens fins a la d'acció, passant per la d'atmosfera, la d'espionatge, la psicològica, etc. No hi posàvem límits». I l'artista Jordi Fornas s'hi suma amb unes cobertes de gràfica groga i negra tan llampant com suggerent i expressiva. Influeix pel disseny europeu més nou i per les caràtules de vinils del nord-americà Reid Miles a la discogràfica Blue Note Records (una combinació del racionalisme de la Bauhaus amb els jocs de color i reproduccions d'Andy Warhol), la marca d'època que Fornas imprimeix al disseny gràfic català dels anys seixanta passa per les fotografies tintades, l'ús creatiu d'una font tipogràfica moderna (l'helvètica és de 1957), l'estructura en blocs clars i els colors contrastats. Una estètica lleugera, racional, senzilla i *pop*.

No deixa de ser paradoxal que la primera etapa de la col·lecció tanqués el 1970 per manca de vendes. Potser no havia eixamplat per baix

la base de lectors en català, però cal reconèixer-li haver ampliat notablement per dalt el criteri dels que ja llegien, posant-los de costat l'*alta* i l'*altra* cultura

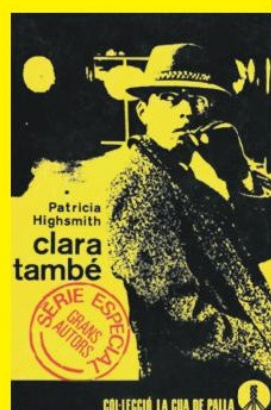
(la popular) per fer-les de tots. Quan el groc era negre, l'hampa mundial atonyinava en català.

JOAQUIM NOGUERO

SIS ETAPES (I DUES, MÍTIQUES)

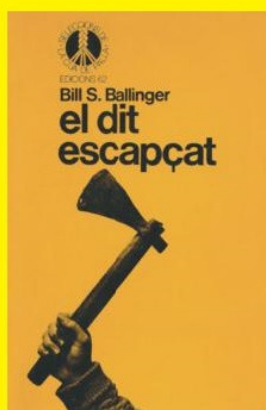
1. CP

1963-1970: 71 títols de **La Cua de Palla** dirigida per Manuel de Pedrolo.

2. SCP

1981-1885: primera etapa sense director de les **Seleccions de la Cua de Palla** (es reediten 44 títols de l'etapa anterior, en alguna ocasió sembla que per influència de Jaume Fuster).

3. SCP

1985-1996: Xavier Coma passa a dirigir les **Seleccions de la Cua de Palla**, i l'estudiós l'orienta sobretot a la novel·la negra genuïnament nord-americana (és la segona gran època de la col·lecció, amb 115 títols escollits per Coma, a més de tres assaigs seus).

4. CCP

1996-1998: surten vuit títols com **El Cangur**, **Cua de Palla** (seguint, però, la numeració de SPC, després d'algunes vacil·lacions).

5. NCP

2006: surten dos títols com **La Nova Cua de Palla**.

6. BCP

2009: quatre títols més com **labutxaca**, **Cua de Palla**.

“La Cua de Palla, que esperava la ‘lectura’ despreocupada, ‘de quiosc’, era una col·lecció extraordinàriament ‘culta’: elogiablement ‘culta’, diria jo.”

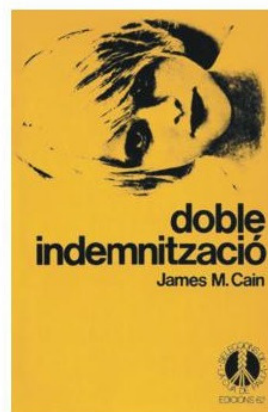
JOAN FUSTER

“La Cua de Palla és una de les millors col·leccions de novel·la policíaca d’Europa.”

JAUME FUSTER

“Aixeco els ulls i ensopego amb una rastellera de volums que em deixo per rellegir i que em fan companyia, [...] de color groc, constitueixen un dels petits tresors de la meva biblioteca: [...] La Cua de Palla, la millor col·lecció de lladres i serenos del món.”

JOAQUIM CARBÓ

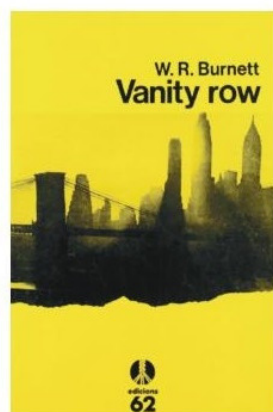

“La Cua de Palla ha tingut una llarga vida i ens ha permès llegir en català excel·lents llibres de grans autors. Els seus colors groc i negre, inclòs el vermell de l’etiqueta de saldo dels anys setanta, quedaran per sempre en el record dels aficionats, i algun dia els que la conservin sencera sentiran el mateix plaer que els que tenen la sort de posseir la que van dirigir Jorge Luis Borges i Adolfo Bioy Casares: El Séptimo Círculo.”

ROSA MORA

“Volem ésser llegits de tothom, d’aquells qui en un llibre cerquen no-més la simple distracció al final d’una jornada de treball i d’aquells altres que troben llur gaudi en un estil sense defecte o en la perfecta estructuració, en la riquesa tècnica d’una obra. I si n’hi ha que són prou sortosos per apreciar ambdues coses, la història i el seu reeiximent en termes literaris, millor. No oblidem que esperits tan cultivats i subtils com un André Gide s’hi han delectat.”

MANUEL DE PEDROLO

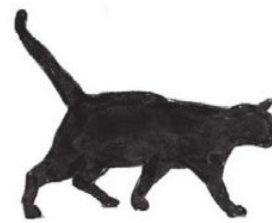
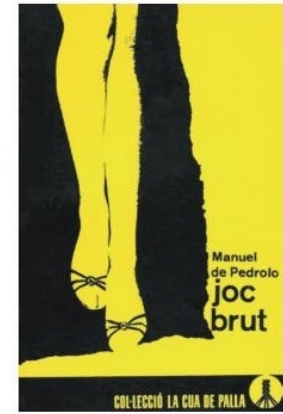
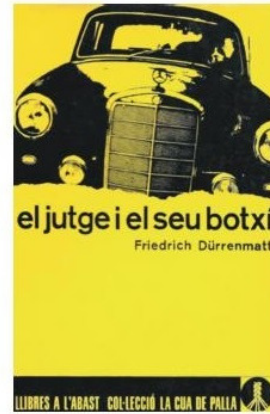

“Ara ja és generalment reconegut que la novel·la que anomenem de ‘lladres i serenos’ no és un subproducte literari, sinó una modalitat que les històries de la literatura de demà no podran passar per alt [...] El lector s’ha tornat exigent i alguns autors que la cultiven s’han vist obligats a apurar ensems l’enginy i el saber literari. Entre aquests escollirem.”

MANUEL DE PEDROLO

“El nostre programa, que sempre fou flexible, estava alhora calculat de tal manera que ben aviat ens havia de fer veure cap a on s’inclinaven les preferències del públic, al qual, naturalment, es tractava de donar satisfacció dintre d’aquelles exigències de qualitat que ens semblaven indefugibles. Això explica, per exemple, l’abundància de Simenons a La Cua de Palla. Tot i haver estat tan repetidament [mal] traduït al castellà [...], Simenon continua gaudint del favor dels lectors. Fins a l’extrem, precisaré, que dels seus títols n’hem venut sempre ben bé el doble que de qualsevol títol dels altres autors, sense excloure novel·listes com Dashiell Hammett i Hadley Chase, per citar-ne dos de prou coneguts i d’un prestigi indiscutible.”

MANUEL DE PEDROLO

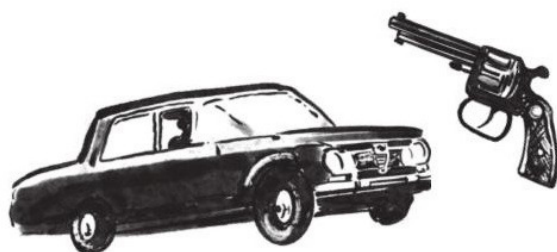

“Parlem de ‘gènere negre’ a propòsit d’una narrativa, originària dels Estats Units durant els anys vint, amb un desenvolupament típicament nord-americà, cenyida a l’enfocament realista i sociopolític de la temàtica contemporània del crim [...], és la contemplació crítica de la societat capitalista des de la perspectiva del fenomen criminal tractat per narradors especialitzats”

XAVIER COMA

“Mai no m’ha interessat gaire el que s’ha anomenat aquí habitualment ‘novel·la policíaca’, ‘novel·la d’intriga’, ‘novel·la de misteri’, etc. [...] vaig arribar a Hammett des de Hemingway i a Chandler des de Fitzgerald; i la novel·la negra [...] em va atraure perquè, igual que el cinema, el jazz i els còmics, va significar una molt específica aportació dels Estats Units a la creativitat artísticocultural del segle passat”

XAVIER COMA

“El groc es referia tradicionalment a les col·leccions populars d’allò que a Espanya s’anomenava ‘novela policíaca’, recordeu, com a exemple canònic, la sèrie groga de la Biblioteca Oro. I el mateix passava a Itàlia, on, per consegüent, el gènere era conegut com *il giallo*. [...] En canvi, França, en acabar la Segona Guerra Mundial, havia acollit el qualificatiu *noire* per designar una orientació específica de la narrativa sobre el crim [...] i, per tant, el color negre quedava adscrit a les portades de la Série Noire de l’editorial Gallimard com a element gràfic de caràcter predominant.”

XAVIER COMA

“El groc i el negre, els vaig triar perquè són dos colors que fan un contrast molt violent, que es veuen molt i, això és important, perquè una coberta no deixa de ser un disseny publicitari, ha de cridar l’atenció i fer vendre el llibre. El resultat va ser un disseny trencador i que va marcar una època [...] era nou i modern. Aquest disseny va marcar un estil. El groc i el negre, amb fotos molt cremades, molt contrastades...”

JORDI FORNAS

“Jordi Fornas se decantó por la utilización de la fotografía de alto contraste o ‘quemada’, cuyos motivos eran siempre imágenes actuales [...], con lo que se acentuaba la contemporaneidad de cada libro y su nexo con el presente. Sus portadas bicolores añadían dramatismo al título y la certeza de que estabas ante una novela, definitivamente, negra. Por otro lado, el rigor en la composición y la cuidadosa elección de las tipografías se combinaban con transgresiones evidentes, como que los títulos empezaran por minúsculas o se utilizase el Letraset, lo que le daba modernidad y cercanía [...], a contracorriente de la política cultural del Régimen.”

ENRIQUE HELGUERA DE LA VILLA

INAUGURACIÓ

Sala d'exposicions
de la Biblioteca Jaume Fuster

DJ. 30 GEN
18 H

Amb la presència de **Carlos Zanón** (comissari de *BCNegra*) i dels comissaris de l'exposició **Jordi Canal** (coautor dels assaigs *Trets per totes bandes* i *La Cua de Palla: retrat en groc i negre*, junt amb Àlex Martín Escribà) i **Joaquim Noguero** (professor de periodisme cultural a la facultat de Comunicació Blanquerna, URL).

ACTIVITATS

Auditori de la
Biblioteca Jaume Fuster

DJ. 30 GEN
19 H

TAULA RODONA

LA FEBRE DE LLEGIR EN GROC I NEGRE

Amb la participació de **Jordi Canal** (comissari de l'exposició i director de la biblioteca La Bòbila de L'Hospitalet entre 1999 i 2018), **Joaquim Carbó** (escriptor, amic de Manuel de Pedrolo, creador del detectiu Felip Marlot i reivindicador del gènere com a membre del col·lectiu Ofèlia Dracs: *Negra i consentida*, 1983) i **Rafael Vallbona**, (escriptor, autor de novel·les de gènere negre com *Dits enganxosos* i el premi Ferran Canyameres 2016, *Tros*).

Moderador:
Joaquim Noguero

DM. 24 MARÇ
19 H

TAULA RODONA

JORDI FORNAS, LA RENOVACIÓ GRÀFICA CATALANA DELS SEIXANTA

Amb la participació de **Julià Guillamon** (escriptor, crític del diari *La Vanguardia* i comissari d'exposicions), **Raquel Pelta** (professora de la UB, historiadora del disseny i codirectora de la revista de disseny *Monogràfica*) i **Josep Rom** (professor catedràtic de la facultat de Comunicació Blanquerna de la URL).

Moderadors:
Jordi Canal
i **Joaquim Noguero**

GENER
MARÇ
2020

quan el groc era negre

els trets de LA CUA
DE PALLA

BIBLIOTECA JAUME FUSTER

Pl. de Lesseps, 20-22

 #BCNegra20

GRATUÏT

BARCELONA.CAT/BIBLIOTEQUES

Organitza: **BIBLIOTEQUES DE BARCELONA**

Direcció general: **CARLOS ZANÓN** comissari de BCNegra

Comissaris de l'exposició: **JORDI CANAL** i **JOAQUIM NOGUERO**

Disseny de l'exposició: **EDUARD FORROLL**

Documentació: **JORDI CANAL** i **ÀLEX MARTÍN ESCRIBÀ**

Guió expositiu i textos: **J. NOGUERO**

Hi col·laboren

edicions
62

 BIBLIOTEQUES
de L'HOSPITALET
La Bòbila

Il·lustracions: Jordi F.
DL B 2905-2020